

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande: *Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35), kapitel 8, Ökat nationellt ansvar för skolans finansiering

DIK är ett Saco-förbund med 21 000 akademiskt utbildade medlemmar som är yrkesverksamma inom kultur och kommunikation. Bland DIK:s medlemsgrupper finns bland annat skolbibliotekarier. DIK har tagit del av Skolkommissionens betänkande *Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35). DIK kommenterar här kapitel 8, Ökat nationellt ansvar för skolans finansiering, och återkommer senare med kommentarer till betänkandet i övrigt. DIK:s synpunkter i korthet:

- DIK ställer sig bakom kommissionens förslag om resursförstärkning med 6 miljarder i förskola och grundskola,
- DIK vill starkt poängtera att resursförstärkningen *bör utvidgas* till att omfatta skolbibliotek.

Motivering

Skolkommissionens förslag tar sin utgångspunkt ifrån den evidens som man presenterat i kapitel 8.1. Kommissionen har där redovisat forskning som visar att ekonomiska resurser har betydelse för elevers skolresultat. Man har även anfört studier som visar att faktorer som klasstorlek, lärartäthet, lärarkompetens och mängden lärarledd undervisningstid påverkar elevernas pedagogiska resultat och lärmiljö.

DIK menar att kommissionen i sökandet efter forskningsstöd för sitt förslag påminner om den berusade mannen som söker efter sina förlorade nycklar under gatlampans sken, inte för att det var där han tappade sina nycklar, utan för att det endast är där det är ljus nog för att man ska kunna se något.

Finns det forskning kring någon annan faktor som påverkar elevers lärande positivt, men som inte finns under den gatlykta där kommissionen söker stöd för sitt förslag? Ja, det finns det. Internationell forskning visar att skolbibliotek är en sådan faktor. Den svenska forskaren Cecilia Gärdén publicerade nyligen en forskningsöversikt på uppdrag av sekretariatet för nationell biblioteksstrategi. I översikten "Skolbibliotekets roll för elevers lärande. En forsknings- och kunskapsöversikt år 2010-2015" säger Gärdén:

”- Spelar skolbiblioteket egentligen roll för elevernas lärande och prestationer? Svaret skulle enkelt kunna uttryckas med ja. Många års tvärvetenskaplig, internationell forskning visar att bemannade skolbibliotek som samspelar nära med ämnesundervisningen kan ge väsentliga bidrag till elevers lärande. Vi har i dag tillgång till ett stort antal studier som genomförts med olika forskningsmetoder och som sammantaget tydligt pekar på att väl fungerande skolbibliotek kan innebära avsevärda bidrag till undervisning och lärande.”

Hur kan Skolkommissionen som bemödar sig om att lägga fram evidensbaserade förslag helt ha missat forskningen kring skolbibliotekens betydelse för elevers lärande? Det är kanske inte så konstigt, eftersom svensk skolforskning medvetet eller omedvetet valt att inte forska om skol-bibliotekens betydelse. Detta osynliggörande av skolbiblioteken reflekteras också i Skolverkets medvetna beslut att inte inkludera skolbibliotekarier i statistiken över pedagogisk personal. Utan statistiska grunduppgifter blir det mycket svårt att bedriva forskning på ett fenomen. Ja, det kan till och med vara svårt att förstå att det osynliggjorda fenomenet kan ha någon som helst betydelse för den aktuella frågan.

DIK har arbetat systematiskt med skolbiblioteksfrågan i tio års tid. Förbundets expertgrupp för skol-bibliotek har tagit fram en definition av skolbibliotek: ”Skolbiblioteket är en pedagogisk funktion. Skolbibliotekets uppdrag definieras av skollagen och kurs- och läroplaner. Under ledning av skol-bibliotekarie stärker skolbiblioteket elevernas språkliga och digitala kompetens i en multimodal textvärld.” Definitionen betonar vikten av skolbibliotekariekompetensen och skolbibliotekets roll när det gäller att stärka elevers nyckelkompetenser, särskilt språklig och digital kompetens.

DIK:s expertgrupp har vidare arbetat fram ett antal kompetenskriterier som man anser vara centrala för en skolbibliotekarie. Slutligen har gruppen på basis av definition och kompetenskriterier arbetat fram kriterier för ”best practice”, vilka ligger till grund för utmärkelsen ”Skolbibliotek i världsklass” som i år delades ut för femte året i följd. Utmärkelsen har genom åren kommit att bli en eftersökt inofficiell kvalitetsstämpel.

DIK har gjort mindre statistiska körningar gentemot Skolverkets SALSA-statistik för att se om våra kvalitetskriterier faktiskt har betydelse för elevernas lärande. Urvalet skolor med Skolbibliotek i världsklass är för litet för att vi ska kunna säga något med säkerhet. Ett tydligt mönster avtecknade sig dock i materialet: skolor med skolbibliotek i världsklass hade en mycket högre andel skolor med höga medelbetyg än gruppen ”alla skolor”; skolor med skolbibliotek i världsklass hade en mindre andel skolor med låga medelbetyg än gruppen ”alla skolor”.

Från Kungliga bibliotekets officiella biblioteksstatistik vet vi ”att fortfarande bara drygt hälften av landets 1,3 miljoner elever har tillgång till ett skolbibliotek med ungefär halvtidsbemanning. 86 kommuner saknar helt enskilda skolbibliotek som uppfyller bemanningsgränsen för att ingå i undersökningen. Bemanningen på biblioteken är i stort sett oförändrad jämfört med föregående mätning.” Om kommissionen vill öka likvärdigheten i skolan är satsningar på skolbibliotek därför ett prioriterat område. Och om kommissionen vill öka kunskapsresultaten och elevernas medie- och informationskunnighet är satsningar på skolbibliotek också ett prioriterat område.

Skolbibliotekens betydelse kan förväntas bli ännu viktigare framöver i och med regeringens beslut tidigare i våras att tydliggöra skolans uppdrag att stärka elevernas digitala kompetens. Flera av de förstärkningar som görs i styrdokumentet gäller områden

som rör skolbibliotekariernas särskilda kompetens, exempelvis att stärka elevernas källkritiska förmåga, att arbeta med digitala texter, medier och verktyg och att lösa problem och omsätt idéer i handling på ett kreativt sätt med användning av digital teknik.

DIK menar att en rejäl satsning på skolbiblioteken är en av de mest prioriterade investeringarna som kan göras i svensk skola i dag. Därför bör kommissionens förslag om en satsning med 6 miljarder utvidgas, så att det blir möjligt att använda medlen även till skolbibliotek.

Med vänliga hälsningar,

Anna Troberg
förbundsordförande DIK